

საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო
MINISTRY OF ENVIRONMENTAL PROTECTION AND NATURAL RESOURCES OF GEORGIA
ლიცენზიებისა და ნებართვების სამსახური
SERVICE OF LICENSES AND PERMITS

საქართველო, 0114, თბილისი, ბ. ვულუხას ქ.6ა, ტელ.: 72 72 60

ეკოლოგიური ექსპერტიზის
დასკვნა პროექტზე

№ 33

“ 22 ” 08 2008 წ

1. პროექტის დასახელება – „ჩრდილოეთ-სამხრეთის მაგისტრალური გაზსადენის რეაბილიტაციის პროექტის II ეტაპის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში“.
2. ინვესტორის დასახელება და მისამართი – საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია ქ. თბილისი, კახეთის გზატკეცილი 21;
3. განხორციელების ადგილი – გარდაბანი, რუსთავი, მდ. გლდანულას გადაკვეთა, მდ. ღუშეთისხევის გადაკვეთა, ცხვედიეთის ხევის გადაკვეთა, მდ. არაგვი;
4. განაცხადის შემოსვლის თარიღი – 01.08.08.
5. მონაცემები პროექტის შემდგენელის შესახებ – საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია

II. პირითადი საპროექტო ბალანსები

საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის მიერ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მიღების მიზნით, ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე განსახილველად წარმოდგენილია: „ჩრდილოეთ-სამხრეთის მაგისტრალური გაზსადენის რეაბილიტაციის პროექტის II ეტაპის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში“.

ჩრდილოეთ-სამხრეთის მაგისტრალური გაზსადენის რეაბილიტაციის II ეტაპი მოიცავს შემდეგ სამუშაო ობიექტებს: გარდაბნის 3,6 კმ კოროზირებული მონაკვეთი; რუსთავის 3,6 კმ კოროზირებული შემკრავი; მდ. გლდანულას გადაკვეთა; მდ. ღუშეთისხევის გადაკვეთის და მისი მარცხენა შენაკადი; ცხვედიეთის ხევის გადაკვეთა; კულვერტების მოწყობა მილსადენის ღერუფნის მკვეთ ორ შენაკადზე; მდ. არაგვის ნაპირსამაგრი სამუშაოები გაზსადენის ღერუფნის დასაცავად; ონკანების გამოცვლა; უინვალის ონკანის დემონტაჟი;

გარდაბნის 3,6 კმ კოროზირებულ უბანზე დაგეგმილი სამუშაოები ითვალისწინებს ყაზახ-საგურამოს მაგისტრალური გაზსადენის 3,6 კმ სიგრძის 1200 მმ-იანი მონაკვეთის გამოცვლას 1000 მმ დიამეტრის მილით, გაუმჯობესებული ჰიდროზოლაციისა და კათოდური დაცვის მოწყობას ამ ტერიტორიაზე, ნიადაგის ძალზე კოროზიულ პირობებში სამომავლოდ მილსადენის სწრაფი დეგრადაციის თავიდან ასაცილებლად. გარდაბნის 3,6 კმ კოროზირებული უბანი მდებარეობს ყაზახ-საგურამოს მილსადენზე, მარინის არხიდან თბილისი-ბაქო რკინიგზის ხაზის გადაკვეთამდე. მილის დიამეტრია 1020 მმ, სიგრძე 3,6 კმ, KP 056+100 და KP 059+700 კმ-ნიშნულს შორის. ობიექტი მდებარეობს რამოდენიმე კილომეტრის მანძილზე გარდაბნიდან და ადმინისტრაციულად მიეკუთვნება გარდაბნის რაიონს. რუსთავის 3,6 კმ კოროზირებული შემკრავი მდებარეობს ყარაღალ-თბილისის და ყაზახ-საგურამოს მაგისტრალურ მილსადენებს შორის და აერთებს აღნიშნულ გაზსადენებს შემდეგ კილომეტრ-ნიშნულზე: KP 066+000 და KP 484+100. შემკრავი მდებარეობს რამოდენიმე კილომეტრის მანძილზე რუსთავიდან და ადმინისტრაციულად მიეკუთვნება გარდაბნის რაიონს.

მდ. გლდანულას გადაკვეთის უბანი მდებარეობს ჩრდილოეთ-სამხრეთის გაზის მაგისტრალური მილსადენების სისტემის 1020 მმ დიამეტრის მილსადენის 113+675 კმ-ნიშნულზე. ობიექტი მდებარეობს რამოდენიმე კილომეტრის მანძილზე თბილისიდან და ადმინისტრაციულად მიეკუთვნება მცხეთის რაიონს. ახლომდებარე დასახლებულ პუნქტს წარმოადგენს სოფ. მამკოდა. მდინარე გლდანულას გადაკვეთის უბანზე დაგეგმილია 1020 მმ-იანი მილსადენის იმ მონაკვეთის რეაბილიტაცია, რომელიც თავიდან ჩადებული იყო მიწის ქვეშ მდინარის კალაპოტში, მაგრამ ეროზიისა და კალაპოტის მასალის გამორეცხვის შედეგად ამჟამად გაშიშვლებულ მდგომარეობაშია და საჭიროებს გამოცვლას დაღრმავებით 4 მეტრის სიღრმეზე და მარცხენა ნაპირის გამაგრების სამუშაოებს.

მდ. ღუშეთისხევის გადაკვეთის და მისი მარცხენა შენაკადის უბანი მდებარეობს ჩრდილოეთ-სამხრეთის გაზის მაგისტრალური მილსადენების სისტემის 1200 მმ მილსადენის 247+275 კმ-ნიშნულზე. ობიექტი მდებარეობს რამოდენიმე კილომეტრის მანძილზე ღუშეთიდან და ადმინისტრაციულად განეკუთვნება ღუშეთის რაიონს. ობიექტის ახლოს დასახლებული პუნქტი არ მდებარეობს. მდინარე ღუშეთისხევის გადაკვეთისა და შენაკადის უბანზე დაგეგმილი სამუშაოები ითვალისწინებს 1200 მმ-იანი მილსადენის იმ მონაკვეთის დაცვას, რომელიც თავიდან ჩადებული იყო მიწის ქვეშ მდინარის კალაპოტში და შენაკადის გასწვრივ, მაგრამ გვერდითი ეროზიისა და კალაპოტის გამორეცხვის შედეგად ამჟამად გაშიშვლებულია, ხოლო ღუშეთისხევი დროდადრო მოჩანს გაშიშვლებულ მდგომარეობაში. სამუშაოები ითვალისწინებს 50 მ-იანი ბარაჟის მოწყობას კალაპოტში და შენაკადის არხში მოქცევას 200 მ-მდე მანძილზე. მდინარე ღუშეთისხევის გადაკვეთაზე ბარაჟის ქვაყრილში გათვალისწინებულია თევზსავალის მოწყობა.

ცხველიეთის ხევის გადაკვეთის უბანი მდებარეობს ჩრდილოეთ-სამხრეთის გაზის მილსადენის სისტემის 1200 მმ მილსადენის KP 212+250 კილომეტრ-ნიშნულზე. უბანი მდებარეობს სოფ. ცხველიეთთან, ფასანაურის სამხრეთით, და ადმინისტრაციულად მიეკუთვნება დუშეთის რაიონს. ცხველიეთის ხევის გადაკვეთის უბანზე დაგეგმილი სამუშაოები ითვალისწინებს 1020 მმ-იანი და 720 მმ-იანი მილსადენის იმ მონაკვეთების დაცვას, რომლებიც თავიდან ჩადებული იყო ნიადაგის ქვეშ მდინარე არაგვის მარცხენა შენაკადის კალაპოტში, მაგრამ ამჟამად გაშიშვლებისა და დაზიანების საფრთხის წინაშეა თუკი მოიშლება ბარაჟი, რომელიც აკავებს კალაპოტის მასალას. სამუშაოები ითვალისწინებს ბარაჟის სტრუქტურის შეკეთებას და ხელახლა მოწყობას, ბარაჟის ქვედა ბიეფში და შენაკადის მარჯვენა ნაპირზე დიდი მოცულობის ქვაყრილის განთავსებას მდინარის კალაპოტის ეროზიის და წყლის ნაკადის მიერ ბარაჟის გვერდიდან შემოვლის თავიდან აცილების მიზნით. ბარაჟის ქვაყრილში გათვალისწინებულია თევზსავალის მოწყობა.

მილსადენის გადაკვეთ ნაკადებზე წყალგამტარი მილების (კულვერტების) ორი უბანი მდებარეობს ჩრდილოეთ-სამხრეთის გაზსადენის 1200 მმ მილსადენის KP 229+325 და KP 230+060 კმ-ნიშნულზე. ეს ობიექტები განლაგებულია მდინარე არაგვის მარცხენა ნაპირის გასწვრივ მოწყობილ თაროზე, ანანურის დასახლების მოპირდაპირე მხარეს და ადმინისტრაციულად ეკუთვნის დუშეთის რაიონს. მილსადენის თაროს გადაკვეთ ნაკადებზე ორი კულვერტის მოწყობის სამუშაოების მიზანია შემცირდეს მილსადენის გაშიშვლების რისკი, გამოწვეული ეროზიული მოქმედების მქონე ნაკადით. სარეაბილიტაციო სამუშაოების მიზანია ასევე შენარჩუნებულ იქნას საექსპლუატაციო გზა მილსადენის გასხვისების დერეფნის თაროს გასწვრივ, რისთვისაც უნდა გამოიკვალოს კულვერტები, გამაგრდეს კალაპოტი, აშენდეს საყრდენი კედლები, აგრეთვე განხორციელდეს გამორეცხვის და ეროზიის კონტროლის სათანადო ღონისძიებები.

მდ. არაგვის ნაპირსამაგრი სამუშაოების უბანი მდებარეობს 1200 მმ-იანი ჩრდილოეთ-სამხრეთის მაგისტრალური გაზსადენის KP 205 კმ-ნიშნულს შორის. ობიექტი მდებარეობს ფასანაურის დასახლებიდან ჩრდილოეთით რამდენიმე კილომეტრის მანძილზე, სოფელ ჭიკანსა და სოფელ ქავთარაანთკარს შორის. ადმინისტრაციულად უბანი მიეკუთვნება დუშეთის რაიონს. მდინარე არაგვის ნაპირგამაგრების უბანზე დაგეგმილი სამუშაოები გულისხმობს მოქნილი და მყარი ტიპის დამცავი საინჟინრო ნაგებობების კომბინირებას მდინარე თეთრი არაგვის მარცხენა ნაპირის გაყოლებაზე სამ სხვადასხვა მონაკვეთზე დაახლოებით 2 კილომეტრის მანძილზე და ამით გასხვისების დერეფნის თაროსა და 1200 მმ დიამეტრის მილსადენის დაცვას. მდინარის რამდენიმე ასეული მეტრის ქვაყრილებით ნაპირგამაგრება გასხვისების დერეფნის თაროს გასწვრივ და არსებული ბეტონის დამცავი ნაგებობების შეცვლა უზრუნველყოფს მდინარის ძლიერი ეროზიული მოქმედების შეჩერებას. არაგვის ერთ-ერთ მარცხენა შენაკადში ბარაჟის ქვაყრილში ასევე გათვალისწინებულია თევზსავალის მოწყობა.

ონკანების შეცვლისა და დემონტაჟის ობიექტები განლაგებულია გუდაურის და ანანურის დასახლებებს შორის, ხოლო ადმინისტრაციულად მიეკუთვნება დუშეთის რაიონს. დაგეგმილი სამუშაოები შეეხება მაგისტრალურ ონკანებს და ითვალისწინებს 720 მმ და 530 მმ დიამეტრის ონკანების გამოცვლის პროგრამის განხორციელებას, რაც საერთო ჯამში 5 სხვადასხვა ობიექტზე მდებარე 9 ონკანის შეცვლას გულისხმობს, რომელთაგან 6 დაკავშირებულია მდინარის გადაკვეთასთან. ონკანების სარეაბილიტაციო პროგრამის მეორე ნაწილს ჟინვალის წყალსაცავის ზედა ბიეფის კალაპოტიდან სახაზო ონკანის, მასთან დაკავშირებული მილგაყვანილობის და მცირე ბუფერული ონკანების ამოჭრა და სახაზო კენტილის ნაცვლად სათანადო ზომის მილის სექციის ჩაყრებას წარმოადგენს.

პროექტში განხილულია სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელების პერიოდში მოსალოდნელი ზემოქმედება ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე: მცენარეული საფარის დაზიანება, ნიადაგის დამატებითი ეროზია და დაღეჟვა,

დროებითი მისადგომი გზების, სამშენებლო ბაზების და დამატებითი სამუშაო ფართების მოწყობით გამოწვეული ზიანი, დაღვრებით და გაჟონვებით (ჰიდროტესტირების დროს) გამოწვეული დაბინძურება, ჰაერის დაბინძურება და ხმაური, ნარჩენების არასწორი განთავსებით გამოწვეული დაბინძურება, ვიზუალური ზემოქმედება, სივრცული შეზღუდვები, გაზრდილი მოძრაობა ადგილობრივ გზებზე, მოქმედა და საზოგადოების ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება.

ჩატარებულია გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების ანალიზი (კატეგორიები, წყაროები, რეცეპტორები). განხილულია ამ ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები. წყალგამტარი კულვერტების საინჟინრო-გეოლოგიურ ანგარიშში მოცემულია ნაგებობების აღწერა, ტერიტორიის გეოტექნიკური აღწერა, საველე და ლაბორატორიული გამოკვლევების შედეგები, ხოლო გარდაბნის და რუსთავის კოროზიული უბნების ანგარიშებში, დამატებით – კლიმატური პირობები, რაიონის მოკლე ფიზიკურ-გეოგრაფიული აღწერა, ტრასის და მისი ამგები გრუნტების აღწერა და გრუნტების საინჟინრო-გეოლოგიური დახასიათება. ცალკეული სარეაბილიტაციო უბნების (ჰიდროტექნიკური ნაგებობები) ჰიდროლოგიურ და გეოლოგიურ ანგარიშში მოცემულია ტერიტორიის გეოტექნიკური დახასიათება, ობიექტის აღწერა, საკვლევი მდინარეების მაქსიმალური ხარჯები და ღონეები, გარეცხვის სიღრმეები და ქვაყრილის მინიმალური დიამეტრის ანგარიში, გეოლოგიური გამონამუშევრების აღწერა და საველე თუ ლაბორატორიული კვლევების შედეგები. მდინარეების და ხევების გადაკვეთის მასალებში დამატებით მოცემულია საპროექტო გადაწყვეტილებები.

პროექტში განხილულია შესაძლო ავარიული სიტუაციები და მოსალოდნელი შედეგები, დამუშავებულია რეაგირების გეგმა და დასახულია სათანადო ღონისძიებები. განხილულია მშენებლობის და რეკონსტრუქციის პროცესში განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი ღონისძიებების სტრუქტურა, გარემოსდაცვითი ღონისძიებები ცალკეული სახის სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოების ჩატარების დროს, შემარბილებელი ზომები მშენებლობის პერიოდში, გარემოსდაცვითი სამენეჯმენტო და მონიტორინგის გეგმები.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის პროცესში ექსპერტების მიერ გამოთქმული მოსაზრებები საფუძვლად უდევს წინამდებარე დასკვნის მესამე თავს.

III. პირობები

1. დამუშავდეს და შეთანხმდეს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან მონიტორინგის (თვითმონიტორინგის) კონკრეტული გეგმა.
2. უზრუნველყოფილ იქნას ხანძარსა და ალკოჰოლური მოწყობილობების და ინვენტარის მუდმივი მზადყოფნა.
3. ნიადაგის დაბინძურება ზეთით, საწვავ-საცხები მასალებითა, სხვა ქიმიური ნივთიერებებით სადგომებსა და სარეაბილიტაციო საშუალებების წარმოების დროს უნდა აღიკვეთოს მანქანა-მექანიზმებისა და დანადგარ-მოწყობილობების რეგულარული შემოწმებებით, ადგილზე გარეცხვის აკრძალვითა და სარემონტო-პროფილაქტიკური ღონისძიებების მაღალკვალიფიციური პერსონალის განხორციელებით.
4. დამუშავდეს და შეთანხმდეს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან ნარჩენების მართვის გეგმა სარეაბილიტაციო საშუალების დაწყებამდე.
5. ნიადაგის ზედაპირის და მცენარეული საფარის დაცვა სამშენებლო-სარეკონსტრუქციო საშუალების პერიოდში უნდა განხორციელდეს მშენებლობის სათანადო დაგეგმვითა და დაზიანებული მცენარეული საფარის შემდგომი აღდგენით (რეკულტივაცია).
6. მიზანშეწონილი არ არის ხეების გადაკვეთაზე თევზსავალის მოწყობა, მაშინ როდესაც ასეთი ნაგებობის მოწყობა საპროექტო დოკუმენტაციით გათვალისწინებული არ არის. აღსანიშნავია, რომ აღნიშნულ უბნებზე თევზსავალი ნაგებობების მშენებლობა არაეფექტური იქნება და არსებული ბუნებრივი პირობებიდან გამომდინარე აუცილებლობას არ წარმოადგენს.
7. ნავთობისა და გაზის კორპორაციამ 1020 მმ-იანი და 720 მმ-იანი გაზსადენის რეაბილიტაციის პირობები, რომელიც შეეხება ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის, სამხრეთ-კავკასიის გაზსადენისა და ბაქო-სუფსის ნავთობსადენის გადაკვეთებს შეთანხმოს ერთი თვის ვადაში გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან.
8. „ჩრდილოეთ კავკასია – ამიერკავკასიის“ მაგისტრალური გაზსადენის 230+060 და 229+325 კმ ნიშნულებზე წყალსარინი ღონისძიებების სქემა უნდა გადაამუშავდეს იმ პირობით, რომ მათ უზრუნველყონ ქვაბულის დაცვა ზედაპირული წყლების მოხვედრისაგან.
9. „ჩრდილოეთ კავკასია – ამიერკავკასიის“ მაგისტრალური გაზსადენის 230+060 კმ ნიშნულზე ზედა და ქვედა ბიეფის სათავისების პარალელურ რეჟიმში მოწყობა შეუძლებელია, საჭიროა გადაამუშავდეს ტექნოლოგიური ციკლი.
10. გაიზარდოს ფლეთილი ქვის საანგარიშო დიამეტრები 0,8 მ-მდე მაინც.
11. „ყაზახ-საგურამოს“ მაგისტრალური გაზსადენის 113+675 კმ ნიშნულზე მდ. გლდანულას საანგარიშო სიჩქარედ აღებული უნდა იქნეს არა $v=2,1$ მ/წმ, არამედ მდ. გლდანულას ჰიდრაულიკური ელემენტების საანგარიშო ცხრილიდან უდიდესი ანუ $v=3,1$ მ/წმ. ამავე დროს ფერდის მოსახვა უნდა შესრულდეს ხაზზე თითოეული ქვის გაჭედვით, შემდგომში საანგარიშო სისქისა და სიგანის წინსაფრით.

IV. დასკვნა

საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციის მიერ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მიღების მიზნით ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე წარმოდგენილი „რდილოეთ-სამხრეთის მაგისტრალური გაზსადენის რეაბილიტაციის პროექტის II ეტაპის“ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მიხედვით საქმიანობის განხორციელება შესაძლებელია წინამდებარე დასკვნის III თავში მოყვანილი პირობების გათვალისწინების შემთხვევაში.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით.

ლიცენზიებისა და ნებართვების სამსახურის უფროსის
დროებით მოვალეობის შემსრულებელი

თინათინ ფიფიაშვილი
(სახელი, გვარი)

თ. *ფიფიაშვილი*
(ხელმოწერა)

